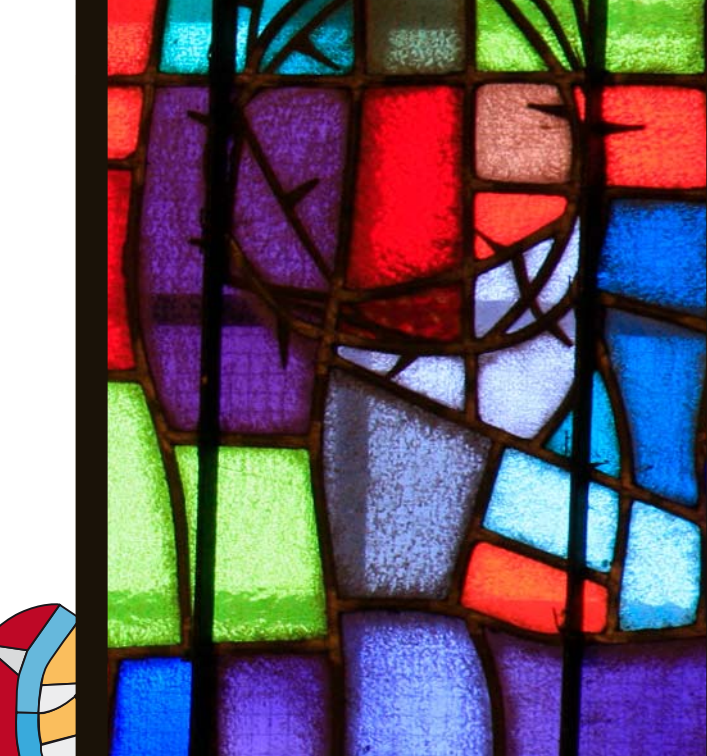

CERKVE

**Vodnik
po cerkvah**
v občini Krško

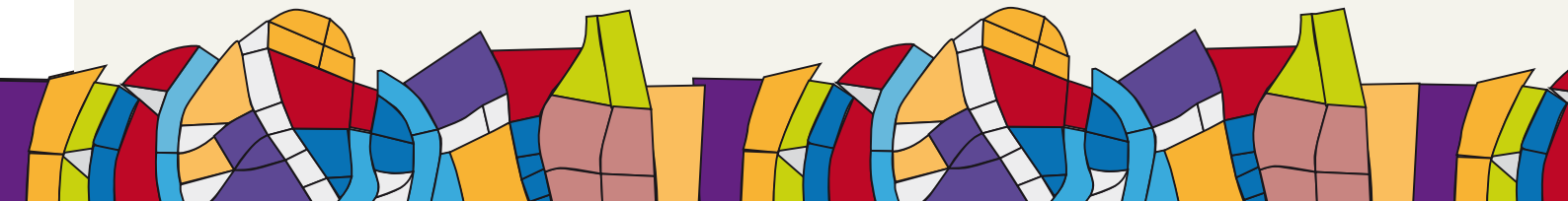
Drago Medved

CERKVE

***Vodnik
po cerkvah***
v občini Krško

VODNIKU NA POT

Vodnik po cerkvah v občini Krško je namenjen vsem, ki bi radi spoznali pomembnejše cerkve in kapele v občini Krško, ki zajema sakralne objekte celjske in novomeške škofije. Nastal je v sodelovanju Občine Krško in Agencije BooM s celjsko in novomeško škofijo ter z župniki vseh župnij.

Zastopane so vse župnije z vsemi župnijskimi cerkvami, pomembnejšimi družnicami in nekatere kapele, ki imajo zanimivo zgodbo nastanka oziroma, zato, ker so pomembne za današnje versko življenje.

Sakralna dediščina nam lahko veliko pove o temeljih naše kulture in umetnosti. Vodnik pa ima širši pomen. Poleg informacij o nastanku cerkva, njihovi arhitekturi, slogovni podobi in notranji opreми, vsebuje tudi koristne informacije o tem, kdaj je možno posamezne objekte obiskati in kdaj so posebna praznovanja, shodi in

drugi tradicionalni dogodki, vezani na posamezno cerkev ali kapelo. Predstavili smo tudi kapucinski samostan v Krškem, romansko in gotsko kapelo na brestaniškem gradu Rajhenburg, kakor tudi tamkajšnjo dediščino nekdanjega samostana trapistov. Predstavili smo tudi nekdanjo cerkev sv. Duha v Krškem, v kateri je danes galerija in nekdanjo cerkev sv. Križa v parku, ki je bila pokopališka cerkev, zdaj pa je v njej prireditvena dvorana.

Cerkve so razporejene po abecedi, najprej v celjski škofiji in nato v novomeški. Na koncu smo dodali še seznam vseh cerkva v občini Krško in kratko navodilo o tem, kaj zahteva od nas bonton, ko prestopimo prag božjega hrama.

Avtor

Župnija Brestanica

Bazilika Lurške Marije, Brestanica Župnijska cerkev

Tudi Slovenci imamo svoj Lurd¹. Z mogočno troladijsko baziliko v kraju z izredno bogato zgodovino. Nastal je na mestu, kjer se reka Brestanica zliva v Savo in nad katerim ima dominantno lego grad Rajhenburg, v katerem so imeli v letih 1881 do 1947 samostan trapisti.

Prvotno se je Brestanica do leta 1953 imenovala Rajhenburg, kar v nemščini pomeni bogati kraj. Iz katerekoli smeri se pripeljete v kraj, vam pogled kaj hitro pritegne mogočna cerkev. Temeljni kamen so blagoslovili 16. julija 1908. Tedaj so v temeljni kamen vgradili

1 | Lurd (Lourdes) je mesto v južni Franciji ob vznožju Pirenejev, eno najbolj znanih katoliških romarskih mest s študencem, ki mu pripisujejo zdravilno moč. Tu se je od 11. 2. do 16. 7. 1858 Marija prikazovala štirinajstletni pastirici Bernardki (Bernardette) Soubirous. Tudi pri nas nosijo nekatera Marijina svetišča oznako Lurd.

tudi pergament, na katerem piše: »Dvigaj se krepko iz blagoslovljenega temeljnika dom Marijin in prinašaj Slovincem milosti Lurda!«²

V začetku 20. stoletja je rajhenburška župnija pogrešala prostornejšo župnijsko cerkev. Ko je Jožef Cerjak, do tedaj kaplan v mariborski stolnici, prišel za župnika v Rajhenburg, so se priprave za gradnjo začele. Ustanovil je cerkveno stavbno društvo Marije Lurške, katerega člani iz vse Slovenije so se obvezali za darove za gradnjo. Največji dar pa je bilo zemljišče, ki ga je darovala domačinka Ana Korban. Cerkev ima častni naziv »slovenski Lurd«, ker so pri gradnji sodelovali Slovenci iz vseh krajev naše domovine.

Cerkev so začeli zidati leta 1908 ob petdeseti obletnici Marijinih prikazovanj v Lurdu. Čez šest let jo je posvetil mariborski škof dr. Mihael Napotnik. Kot zanimivost – ravno tistega dne, 2. julija 1914, ko so posvečali novo cerkev, je skozi Rajhenburg peljal vlak s truplom cesarskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in soproge Zofije, ki sta bila žrtev atentata v Sarajevu.³

² | Kronika župnije Rajhenburg

³ | Prav tam

~ Notranjost bazilike

Arhitekt Hans Pascher iz Gradca je s sodelavci načrtoval cerkev v skladu z njeno vlogo v okolju in je ena največjih cerkvenih stavb v Sloveniji. Visoki zidovi in zvonika delujejo v svojem neoromanskem slogu monumentalno. Cerkev je triladijska bazilika s prečno ladjo, nadstropnima zakristijama in zvonikoma. Triladijsko cerkev je v notranjosti leta 1911 poslikal Italijan Oswaldo Berti, Slovenec Peter Markovič pa je poslikal stene s prizori iz vseh skrivnosti rožnega venca, in upodobitvama nad stranskima oltarjema.⁴

Posebne pozornosti je vredna Sočutna – Mati božja z mrtvim sinom v naročju iz prve polovice 15. stoletja. Zdaj stoji povsem obnovljena

~ Oltar Lurške Marije

v krstni kapeli. Dvometrski kip lurške Marije so izdelali v Parizu, skupaj s kipom svetega Jožefa in Srca Jezusovega. V Lurdu je škof Napotnik blagoslovil Marijin in Jožefov kip, kip Srca Jezusovega pa v Paray le Monialu. Barvna okna so pripeljali iz Innsbrucka, marmornati oltar so naročili v Ljubljani pri kamnoseku Feliksu Tomanu, stranska oltarja pa pri Vincencu Čamerniku. Cerkev je bila razglašena za baziliko leta 1929 in že istega leta so v njej zadonele nove orgle.

Glavni shodi so na lurško nedeljo po godu Lurške Matere božje in na obletnico posvetitve, ki se praznuje prvo nedeljo v juliju ter Marijini prazniki. Posebej je obiskano vsakoletno srečanje bolnikov, invalidov in ostarelih na prvo nedeljo v septembru. Tako je tudi slovenski Lurd zbirališče bolnikov in invalidov.

Naslov župnijskega urada: Cesta prvih borcev 8a, 8280 Brestanica

Telefon: 07 497 91 60

Obisk bazilike: vsak dan

Dostop z avtobusom

Cerkev sv. Petra Brestanica

Stara župnijska cerkev

Stara župnijska cerkev stoji v najstarejšem delu Brestanice, ki se imenuje Šutna in s svojo dominantno lego opozarja na svoj zgodovinski položaj. Njena sedanja poznogotska podoba še skriva sledi romanske predhodnice na tem mestu iz 12. in 13. stoletja. Cerkvena ladja je v osnovi romanska, tudi vhod s kora na zvonik gre skozi nekdanje romansko okno v zahodni fasadi.¹

Enoladijska stavba je v ladji baročno preoblikovana, prezbiterij je gotski z mrežasto rebrastimi oboki iz 15. stoletja in s stropnimi freskami, ki so sondirane in čakajo na odkrivanje in restavriranje. Postopno je bila dozidana stranska kapela, leta 1688 zvonik in obe baročni kapeli sredi 18. stoletja. Cerkev je dobila končno obliko z dozidavo severne zakristije leta 1896. Severna baročna kapela je posvečena sv. Frančišku Ksaveriju s štukaturami na stropu in oltarjem iz leta 1740, ki je bil leta 2006 obnovljen.

¹ | Župnijski arhiv

Glavni oltar je iz črnega marmorja in je iz leta 1592. V stranskem oltarju je bila kamnita gotska Pieta iz 15. stoletja, danes pa je v baziliki Lurške Matere božje, ki je sedaj župnijska cerkev.

Lesena prižnica nosi kipe štirih evangelistov.

Kapela Rožnovenske Matere božje je prazna in je v njej že vrsto let mrliška vežica.

Ob cerkvi je bila do leta 1830 tudi rotunda (kapela sv. Mihaela s kostnico). Omeniti moramo tudi renesančna reliefna nagrobnika: iz leta 1502 je nagrobnik Margarete Rajhenburške – Gradnek, iz leta 1563 pa nagrobnik viteza Franca Gradneka, ki je izklesan v njegovi naravni velikosti.

V cerkvi se 29. 6. slovesno obhaja praznik Petra in Pavla. Ker pa je tu že od nekdaj pokopališče brestaniške župnije, se v njej obhaja tudi praznik vseh svetnikov in spomin vseh vernih rajnih.

Naslov župnijskega urada: Cesta prvih borcev 8a, 8280 Brestanica

Telefon: 07 497 91 60

Obisk cerkve: po dogovoru

Ni dostopa za avtobus

~ Glavni oltar, prižnica in
stranska oltarja

Romanska in gotska kapela Grad Rajhenburg Brestanica

Grad Rajhenburg v Brestanici je najstarejši na Slovenskem izpričan grad. V virih je prvič omenjen 29. septembra 895. Kot dediščina grofice Heme je postal leta 1043 last salzburške nadškofije.¹ Najnovejše raziskave pa kažejo na to, da je to dvomljiv podatek, ker je listina prepis oziroma je velika verjetnost, da je ponarejena.²

Romansko kapelo so našli v romanskem pravokotnem stolpu v severovzhodnem vogalu zasnove, kjer je tudi poznogotska kapela. Odkrili so jo decembra 1979 v prvem nadstropju. Ohranjena je v svojih obodnih stenah, njen nekdanji kamnoseški in morebitni kiparski okras pa je večidel uničen. Glede na arhitekturne člene ga je v temeljnih potezah mogoče rekonstruirati. Kapela je bila urejena v pravokotnem prostoru, ki sta ga dva polkrožna stebra – opirala sta rebro pravokotnega profila – razdelila v dve poli približno

1 | Ivan Stopar: *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji, Med Kozjanskim in porečjem Save*, str. 95

2 | Štih, Peter. 2000. *Strukture današnjega slovenskega prostora v zgodnjem srednjem veku. V: Slovenija in sosednje dežele med antiko in karolinško dobo. Začetki slovenske etnogeneze I*, Ljubljana, 355—386.

~ Freske v gradu Rajhenburg

~ Gotska kapela

kvadratnega tlorisa, kar je značilno za pomembnejše grajske romanske kapele. V severovzhodnem delu je bila apsida³ podkvaste oblike, ki je delno ohranjena v ostenju novejšega okna.

Apsido je krasil friz s kockastim vzorcem, ki je obenem ločeval njen spodnji, valjasti del od polkupole. Bogato kamnoseško oblikovani detajli uvrščajo kapelo v vrh umetnostno-arhitekturnih dosežkov na Slovenskem v obdobju romanike, pozidali pa so jo v času salburškega nadškofa Konrada v 1. polovici 12. stoletja.⁵

3 | Polkrožno sklenjeni sklepni del cerkva in kapel.

4 | Vodoraven kiparsko ali slikarsko okrašen pas, ki zaključuje ali poživilja stene.

5 | Prav tam

6 | Prav tam

Ozek prehod v jugovzhodnem vogalu dvorišča nas pripelje v pritličje nekdanje dvanadstropne, križno-rebrasto obokane gotske kapele, pod katero je v kleti ohranjen osarij – kostnica. Najzanimivejši prostori so ohranjeni v prvem nadstropju severnega trakta. V najbolj zahodni sobi, ki se sklene v ostrem kotu, so na stenah ohranjene freske iz dvajsetih let 16. stoletja, ki so jih odkrili leta 1979. Gre za najstarejšo grajsko slikarijo na slovenskih tleh. To so upodobitve alegorij krščanskih kreposti in prizori iz legend o sv. Kunigundi Bamberški. Freske so delo mojstra, ki je leta 1526 poslikal podružnično cerkev Marija Gradec pri Laškem.⁶

Naslov gradu: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Enota Brestanica

Telefon: 07 497 15 68

Ogled je možen v okviru ogleda gradu Rajhenburg in njegovih zgodovinskih zbirk od torka do petka od 9. do 15. ure, v soboto in nedeljo od 11. do 15. ure, po predhodnem dogovoru tudi ob ponedeljkih.

Dostop z avtobusom

Dediščina trapistov

Nekdanji samostan na gradu Rajhenburg¹

Trapisti so veja slavnega reda cistercijanov, ki ga je ustanovil benediktinski opat sv. Robert iz Molesma v Franciji. Leta 1098 se je z nekaterimi menihi naselil v pokrajini Cistercium in od tod tudi ime reda. Pozneje je v samostan vstopil sv. Bernard in ustanovil še 160 samostanov. Imajo ga za drugega ustanovitelja reda in se po njem cistercijani imenujejo tudi red bernardincev. Trapisti so dobili ime po kraju La Trappe v Normandiji. Cistercijanski samostan v Sloveniji je v Stični, bil pa je tudi v Kostanjevici na Krki, ukinil ga je Jožef II. leta 1782.

Trapisti so prišli v Rajhenburg iz samostana Notre Dame des Dombes v Franciji. Leta 1880 so oblasti samostan zaprle. Ko so iskali nov kraj za svoje delovanje, so našli pot preko Dunaja in Gradca v Rajhenburg, kjer je ravno tedaj lastnik baron Christian Esebeck prodajal grad.² Opat Benedikt se je dogovoril za ceno 95.000 goldinarjev, ki jo je plačal brat Gabriel Giraud, ki je tudi ustanovitelj samostana. Z gradom vred so kupili tudi zemljišča v okolici gradu, vinograde na Sremiču s kletmi, posest Sotelsko, gozdove v Mačkovcih, Šedmu in Brezju. Izsušili so ribnike in jih spremenili v travnike.

¹ | P. Grad je v lasti Občine Krško, v njem pa deluje Muzej novejšje zgodovine Slovenije, enota Brestanica.

² | Trapisti v Rajhenburgu, Grad Brestanica – stalna razstava; avtorica razstave in kataloga Irena Fürst, Brestanica 1993, str. 3.

Leta 1881 je 21. aprila prišlo v Rajhenburg sedem menihov. Tako se je začelo. Grad so preuredili za potrebe svojega samostana, ki se je imenoval samostan Marije Rešiteljice.

Pozidali so hodnike, saj je moral biti vhod v vsako sobo s hodnika. Uredili sobo za opata, sobo za priorja – opatovega namestnika, in knjižnico. Uredili so posebno sobo za novince s tridesetimi posteljami, bolnišnični del s posebno kapelico, naredili še majhno jedilnico, računovodsko sobo, knjigovoznico in shrambo. V pritličju so uredili sirarno, shrambo, kuhinjo,

pekarno in umivalnico. V kletah so si uredili shrambe za krompir in vino, v dveh prostorih pa so zoreli sir.

Leta 1891 je bil samostan povzdignjen v opatijo, vodil pa jo je Janez Krstnik Epalle, ki je uvedel velike spremembe. Nakupili so nova zemljišča, postavili nova gospodarska poslopja in uvedli nove gospodarske dejavnosti. V hleve so napeljali vodo, postavili dve novi stavbi, eno za tujce in drugo za gojence. Leta 1896 so postavili novo stavbo za tovarno čokolade in likerjev. Zgradili so si svojo elektrarno v nekdanjem mlinu ob vznožju gradu. V tovarno in samostan so si napeljali telefon.³

Opat Epalle je zbolel in umrl v Franciji, samostan pa je vodil njegov nečak Placid Epalle, ki pa se je leta 1940 pred vojno vihro umaknil v Francijo, za novega opata pa je bil izvoljen Slovenec Pij Novak.⁴

Leta 1941 so Nemci trapiste izgnali iz samostana, bilo jih je 90. Nekaj so jih Nemci zadržali, da so delali zanje v čokoladnici, v destilaciji likerja, na pristavi pri gradu in tudi v vinogradih na Sremiču, 35 menihov je odšlo k bratom v Banja Luko. Po osvoboditvi so se leta 1945 vrnili, a grad in posestva so bila leta 1947 nacionalizirana, trapisti pa

³ | Prav tam

⁴ | Prav tam

so se razkropili po raznih župnijah. Delovanje reda je s tem zamrlo. Tovarno čokolade so prestavili v Sotelsko pri Krškem in s tem je bilo konec prave trapistovske čokolade. Tiskarske stroje so iz tiskarne Nemci med vojno prepeljali v Celje, potem pa spet nazaj. Ob nacionalizaciji so jih odpeljali v tiskarno Rumpret v Krškem. Nemci so odpeljali večino knjig, nihče jih nikoli ni več videl.

Trapisti so imeli kot dobri gospodarji velik vpliv na okolje. Ljudje so se zgledovali po njih, se zaposlovali, reveži so bili deležni pomoči. Čeprav tihi menihi, so zelo živeli s krajem. Brestaniški samostan pa ni bil le uspešno gospodarsko središče, temveč tudi kraj molitve, pokore in zares duhovno središče. V samostanu so imeli tudi interno gimnazijo in študij teologije.

Naslov gradu: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Enota Brestanica

Telefon: 07 497 15 68

Ogled je možen v okviru ogleda gradu Rajhenburg in njegovih zgodovinskih zbirk od torka do petka od 9. do 15. ure, v soboto in nedeljo od 11. do 15. ure, po predhodnem dogovoru tudi ob ponedeljkih.

Dostop z avtobusom

Celjska škofija

Župnija Koprivnica

Cerkev Marije vnebovzete, župnijska cerkev
Koprivnica

Cerkev je poznobaročna stavba iz 17. stoletja, ki sredi naselja s svojo lego opozarja nase. Včasih je to bila uveljavljena romarska pot – saj je še danes – dokler niso postavili bazilike v Brestanici.

Verjetno je tu že prej stala starejša cerkev ali vsaj kapela, o čemer pričajo stare freske na levi strani ladje s prizori Kristusovega rojstva. Cerkev je leta 1808 posvetil škof Leopold von Firrman.

Leta 1824 so cerkev podaljšali in zgradili zvonik.¹

~ Cerkev Marije vnebovzete

¹ | V cerkveni kroniki piše, da so jo podaljšali za tri klafre

V glavnem oltarju, ki je iz okrog leta 1800, je kip Marije z Jezusom in nad tem kipom še en njen kip kot ponazoritev njenega odhoda v nebesa. Ob njej sta kipa sv. Jožefa in sv. Janeza.

Na vrhu oltarja sta kipa sv. Valentina in sv. Janeza Nepomuka. V prezbitoriju so slike štirih evangelistov: Luke, Janeza, Marka in Matije.

Na loku, ki ločuje ladjo od prezbitorija, sta na levi strani upodobljena Kristus in na desni Marija. Cerkev ima dva stranska oltarja. Levi je Anin oltar s kipoma sv. Frančiška in sv. Nikolaja, desni pa je Križev oltar s kipoma Marije in Janeza.

~ Freska iz stare cerkve

Naslov župnijskega urada: Koprivnica 4, 8282

Koprivnica

Telefon: 07 49 76 530

Obisk cerkve: vsak dan

Dostop z avtobusom

~ Glavni oltar Marije vnebovzete

Kapela Lurške Matere božje, Koprivnica Kapela

Kapela stoji ob glavni cesti in je bila zgrajena v zahvalo za srečno vrnitev iz bitke pri Novari. Leta 1885 jo je zgradil domačin Blaž Sikošek. Leta 1974 jo je povsem obnovila njegova nečakinja Margareta Hess.

Avtorica se spominja in tako tudi piše v mali knjižici z naslovom »Kako je nastala kapelica v Koprivnici«¹, da ji je oče, ko je bolna ležala v postelji in gledala sliko na steni, dejal: »Vidiš, to malo cerkvico je dal on pozidati ljubi Materi božji v zahvalo, ker je bil rešen iz zelo burne pomorske bitke.« On je bil njen stric Blaž Sikošek.

Pri vojaškem naboru je bil dodeljen mornarici v Pulj. Bil je izšolan za topničarja. Ko se je začela vojna z Italijo, so ga poklicali v boj. Domači so ga v Koprivnici pospremili do mesta, kjer je danes kapela in tam je rekel: »Če bom prejel milost, da se vrnem zdrav iz vojne, bom na tem mestu,

¹ | Žal ni nikjer naveden čas in kraj izida te knjižice.

kjer se zaobljubljam, dal postaviti, svojim finančnim možnostim primeren spomenik v zahvalo.«

Prvi spopad je bil pri Kustoci. Italija je bila premagana, toda maršal Radetzky se je odločil še za en napad leta 1849. Pri tem je izgubil ladjo Novaro, na kateri je bil Blaž Sikošek. Ladja se je potopila in z njo velik del posadke. Rešila sta se samo poveljnik ladje in Blaž.

Od tu dalje nastopijo stričeve sanje: sanjal je, da je na otoku, kamor sta se rešila s poveljnikom, zaklad. Res sta ga našla in ko so ju rešili, je skrinjo predal oblastem. V njej je bilo veliko denarja in on in poveljnik sta dobila lepo nagrado. Blaž Sikošek se je nastanil v Pulju, kjer je bil poročen z Benečanko, a se je posvetoval s puljskim in koprivniškim župnikom, kako postaviti kapelo v Koprivnici in izpolniti dano obljubo. Začel je z delom. Kamenje, kvadri, okna, vrata, ograja in vse drugo je pripeljal iz Pulja. Pri gradnji je hotel biti zraven od začetka do konca. Marijin kip kakor tudi kip Blaža in svete Katarine, zavetnice njegove žene, je pripeljal z Dunaja. Pred začetkom zidanja so blagoslovili tla. V temelj je vgradil skrinjico, v kateri je bil zaklad.

V notranjosti je bila kapela bogato opremljena. Oltar je bil z vsem priborom. Tu naj bi se brale svete maše petkrat na leto: ena v čast Mariji, ena na dan sv. Blaža, ena na dan sv. Katarine, ena na Blažev smrtni dan in ena na smrtni dan njegove žene. Sprva je Blaž Sikošek načrtoval, da bosta z ženo skupaj pokopana v kapeli, ker pa je ugotovil, da je vlažna zaradi vodne žile, ki je prihajala s pokopališča, si je v Pulju dal postaviti drugo grobnico.

Kapela je postala prava božja pot. Za mnoge verne fante, ki so šli k vojakom, se je tu brala sveta maša. Kot simbol je dal Sikošek na štirih vogalih vzdati topovske krogle. Leta 1885 so bile na sodišču urejene vse listine, s katerimi je kapela pripadla cerkveni lastnini.

Zahvalna maša je vsako zadnjo soboto v avgustu.

Naslov župnijskega urada: Koprivnica 4, 8282 Koprivnica

Telefon: 07 49 76 530

Obisk po dogovoru.

Župnija Krško - Videm ob Savi

Cerkev sv. Ruperta, Videm Župnijska cerkev

Sedanja cerkev sv. Ruperta na Vidmu je bila posvečena 1897 leta, stoji pa na mestu prejšnje baročne cerkve in ohranja del njenega zvonika. Je župnijska cerkev najstarejše župnije v celotnem Posavju in v krški občini. V omenjeni cerkvi je služboval tudi znameniti župnik Dragotin Ferdinand Ripšl (1874 - 1887). Po ljudskem izročilu naj bi navdih za tukajšnjo župnijo in cerkev dal sam sveti Rupert, ki naj bi od tod potoval iz Panonije v Salzburg. Dejanske zasluge za nastanek župnije pa ima predvsem sveta Ema Krška, ki je svoje tukajšnje ozemlje predala

salzburškom škofom, ti pa so na tem mestu ustanovili krščansko središče, posvetili pa so ga prav ustanovitelju salzburške škofije, svetemu Rupertu. Od tod tudi sod soli kot svetnikov atribut.

Natančen nastanek ni znan, po opisu pa bi lahko sklepali, da je iz časa gotike. Imela je večkotno zaključen prezbitenij in vzdolžno ladjo, zakristija je bila na severni strani kora. Zvonik je imel štirikotno osnovo in streho v obliki čebule. Cerkev je bila v 19. stoletju v zelo slabem stanju. Leta 1831 so opustili pokopališče ob njej. Ko je leta 1888 nastopil službo Janez Novak, so sklenili, da bodo pozidali novo cerkev. Načrte je izdelal N. Pečnik, vendar ga niso sprejeli zaradi prevelikih stroškov. Na pomoč je, kot že tolikokrat, priskočila krška dobrotnica Josipina Hočvar in prispevala 10.000 goldinarjev. Z gradnjo so začeli leta 1893 po

1 | Daša Pahor: *Cerkve v videmski župniji – Župnijska cerkev sv. Ruperta; Župnija Videm-Krško, Valvasorjev raziskovalni center Krško, 2007, str. 218-223*

Bernikovih načrtih, gradnjo pa je vodil mojster Jože Grein iz Vojnika. Hočevarjeva je prispevala še 1.000 goldinarjev za stranski oltar. Cerkev je leta 1897 blagoslovil škof Napotnik. Prvo večjo prenovu je doživela leta 1934, 6. marca 1945 pa jo je močno poškodovala bomba. Po dolgi prenovi je dobila današnjo podobo.²

Zgrajena je v neobizantinskem slogu na osnovi grškega križa in ima večkotno zaključen prezbiterij. Na severni in južni strani kornega dela sta dvonadstropni zakristiji, ob zahodni steni pa stoji masoven zvonik. Na vseh vogalih so pilastri, ki prehajajo v dekorativni friz. Okna so polkrožno zaključena, s kapiteli antičnega porekla ali navdiha in s poudarjenimi sklepniki. Na prečni ladji so izdelane trifore, okna s tremi polji. Zvonik ima enako členitev kot cerkev, na spodnjem delu pa je vzdignjen izstopajoč portal z lesenim nadstreškom.³

Na zahodni strani južnega dela prečne ladje je vzdignjen epitaf v spomin videmskemu župniku Dragotinu Ferdinandu Ripšlu.⁴

Notranjost je prostorna in svetla. Prostor za vernike sestavlja dvopolna ladja, pod zahodno stoji orgelska empora. Prečna ladja je od glavne širša, prezbiterij pa je sestavljen iz petosminskega zaključka. Notranjščina je v celoti obokana s križno rebrastimi oboki, ki slonijo na polstebrih in s historicistično oblikovanimi kapiteli. Notranjščina je bogato poslikana z neobizantinskimi in etnografskimi elementi.⁵

Prečna ladja ima vzdignjena vitraža s podobo sv. Helene in sv. Tereze, prenesli naj bi ju iz kapele sv. Jožefa na Resi. V kornem delu so sodobnejši vitraži, delo Staneta Kregarja. Glavni oltar je posvečen sv. Rupertu, ob njegovem kipu sta še sv. Peter in Pavel.

V severnem delu prečne ladje je historicistično izdelan oltar, v osrednji niši je kip Marije z detetom v eni roki in z žezlom v drugi. Podoben oltar stoji na južnem kraku prečne ladje in je posvečen sv. Jožefu. Prižnico so iz te cerkve prenesli v cerkev sv. Marjete na Libni.

Naslov župniškega urada:

Krško - Videm ob Savi,
Savska pot 1, 8270 Krško

Telefon: 07 490 14 00

Obisk cerkve: vsak dan
Dostop z avtobusom

² | Prav tam

³ | Prav tam

⁴ | Ripšl je bil po rodu iz Šentjurja in je bil tudi etnograf, sadjar in pesnik.

⁵ | Prav tam

Cerkev svete Matere Božje, Dolenja vas Podružnična cerkev

Zasnova današnje cerkve, ki stoji sredi vasi na nekoliko dvignjenem pomolu in ponuja lep pogled na dolino, izhaja iz leta 1627. Lahko pa domnevamo, da bi bil tu zaradi strateškega položaja srednjeveški protiturški tabor.¹ Zgrajena je bila v istem letu kot bližnja cerkev sv. Miklavža v Starem Gradu.

Cerkev je doživela številne posege. Zakristija in zvonik sta na severni strani, glavni portal je v zahodni steni, stranski pa je vzidan v zvonik. Masiven spodnji del zvonika je srednjeveškega izvora. V Ripšlovi² kroniki je risba, na kateri ima zvonik na vrhu datum z letnico 1627, na njem pa sta bili vzidani še ura in sončna ura iz leta 1840.³ Vmes je doživel

1 | Župnija Videm, Zbornik ob 850-letnici prve pisne omembe pražupnije Videm ob Savi, Krško 2007, Daša Pahor: *Cerkve v videmski župniji*, str. 231

2 | Ripšl Karl (Dragotin) Ferdinand (1820-1835), duhovnik, pesnik in pisatelj, kronist, sadjar

3 | Prav tam

še več prezidav, nazadnje so leta 1995 izdelali nov portal v pritličju. V gornje prostore zvonika vodi lesena lestev. Cerkvena ladja je lepo obokana.

Ob severni in južni strani glavne ladje z oprogami obokana stranska prostora tvorita plitki kapeli. Prezbitenij je bil s poslikavo končan leta 1849, obokanje ladje pa leta 1878. Po nekaterih podatkih je notranjščino poslikal Matija Bradaško, slogovno pa sta ladja in prezbitenij usklajena. Na stropu prezbitenija je motiv Marijinega kronanja, ki ga obdajajo štirje evangelisti in dve glavi puttov⁴ v medaljonih.⁵ Na stenah sta v na severni in južni steni upodobljena prizora Obiskovanja in Oznanjenja, pod njima pa v iluzionističnih naslikanih okvirjih še Lurška Marija in Marija Zaščitnica. Na osrednjem ladijskem oboku sta prizora Darovanja v templju in Rojstva. Empora je poslikana s prizorom Bega v Egipt in dvema angelskima glavama.

Glavni oltar je leta 1886 izdelal podobar Janez Kušlan. Marijin kip je starejši in je prej stal v stekleni omari nad oltarjem. Na levi in desni strani sta postavljeni podobi sv. Joahima in sv. Ane. Stranska oltarja imata v osrednjem polju vgrajeni sliki Poklona in sv.

Janeza Evangelista, ki ju je leta 1887 izdelal slikar J. Jagodic, ki je na eni tudi podpisan. Ob Poklonu stojita še kipa sv. Antona Puščavnika in sv. Roka, v medaljonu pod vrhom pa je slika sv. Jožefa. Stranski oltar na drugi strani ima še slikano podobo sv. Ane in ob strani kipa dveh svetnic. Od starejše opreme je pod orgelsko emporo ohranjen še kip Dobrega pastirja, ki je bil nekoč del lesene prižnice.⁶

Naslov župnijskega urada:

Krško - Videm ob Savi,
Savska pot 1, 8271 Krško

Telefon: 07 490 14 00

Obisk cerkve: po dogovoru
Dostop z avtobusom

⁴ | Putto: kip ali podoba angela

⁵ | Pahor, Prav tam, str. 235

⁶ | Prav tam

Župnija Senovo

Cerkev Kristusa iz groba vstalega Senovo
Župnijska cerkev

Senovsko župnijo je januarja 1964 ustanovil mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik. V tem mestnem naselju pod mogočnim Bohorjem, znanem po premogovniku in zbirki mineralov in fosilov, je stala stara cerkev sv. Janeza Krstnika. Toda sčasoma je postala premajhna in zato so jo morali nadomestiti z novo. Načrte zanjo so zaupali arhitektu Janezu Fuerstu iz Ljubljane. Pri njenem snovanju je ob sodelovanju župnika Janeza Nanuta upošteval preteklost kraja in z njenim zvonikom ponazoril stolp nad rudniškim jaškom Zaklo.

Temelje cerkve je 15. junija 1975 blagoslovil mariborski pomožni škof dr. Vekoslav Grmič. Cerkev je posvetil 21. maja 1995 dr. Franc Kramberger, mariborski škof. Slike v njeni notranjosti so delo ljubljanskega akademskega slikarja Leona Koporca iz Ljubljane.

Zvonovi so bili vlit v Žalcu. Največji zvon tehta nekaj več kot 600 kg. Posebnost cerkve so tudi orgle, narejene

Celjska škofija

v škofijski delavnici v Mariboru. Imajo 24 registrov in 2 manuala. Obiskovalci se najbolj zanimajo za podobo Kristusovega Vstajenja.

Naslov župnijskega urada: Titova 84a, 8281 Senovo

Telefon: 07 497 93 62

Obisk cerkve: Po dogovoru.

Dostop z avtobusom

~ Notranjost ladje z orglami in prezbitarij

Župnija Zdole

Cerkev sv. Jurija, Zdole

Župnijska cerkev

Ljubka vasica nad Krškimi se ponaša z župnijsko s cerkvijo sv. Jurija, ki so jo postavili okoli leta 1710. Anton Seidl je leta 1843 zapisal, da je stara 200 do 300 let.¹

Na glavnem oltarju je kip sv. Jurija, ki ga je izdelal Adam Šerer iz Vidma. Levo od sv. Jurija je kip sv. Janeza Krstnika, desno pa sv. Jakoba starejšega. Levi stranski oltar je oltar Brezmadežne, ki stoji na kači oviti okoli zemeljske oble. Levo od nje je sv. Frančišek, desno pa sv. Alojzij. Desni stranski oltar je oltar Srca Jezusovega in na njegovi je Brezmadežna, na desni pa sv. Jožef. Na stropu so naslikani svetopisemski prizori.

Seidl je v svoji kroniki zapisal, da je stavba v dobrem stanju, razen strehe.

¹ | Göthova topografija Štajerske, 1843 (prepisal Olaf Lovrenčič), Zdole, str. 5-9

Na ta podatek me je opozoril Boštjan Špiler v svojem diplomskem delu *Zdole, Zdolani*, Ljubljana 2003, str. 18 in večina besedila v tem vodniku o zdolski cerkvi sv. Jurija izhaja iz navedb v omenjenem diplomskem delu.

Navedel je tudi, da ima cerkev tri zvonove. Na velikem je napisano »Izdelek Vincenca Zmaze, Ljubljana 1808«, na srednjem »Sveti Duh božji, usmili se nas«, mali zvon pa »Sveti Florijan moli za nas MDCXLVI.« Najmanjši zvon pa ima napis » MARIA UNR«. Od Seidla tudi izvemo, da je zvon s sliko in napisom o svetem Florijanu domnevno darilo dekanijske fare Videm, kar je sredi 19. leta potrjevalo tudi ljudsko izročilo. Za najmanjši zvon je poročal, da je imel črke v gotici in sliko, katere srednji del ni bil več dobro prepoznaven, na levem in desnem delu pa sta stali dve figuri v viteških oblekah.

Leta 1875 se je zdolska cerkvica z leseno streho precej razširila in polepšala in dobila neoromansko obliko. Zadnji pomembnejši obnovi segata v leti 1986 in 2002, ko je bila zamenjana streha zvonika. Fasada pa je bila obnovljena leta 2008. Okoli župnijske cerkve je bilo nekoč pokopališče.

Naslov župnijskega urada: Krško - Videm ob Savi, Savska pot 1, 8271 Krško

Telefon: 07 490 14 00

Obisk cerkve: po dogovoru

Dostop z avtobusom

~ Prezbiterij z glavnim oltarjem

Župnija Krško

Cerkev sv. Janeza Evangelista, Krško Župnijska cerkev

Cerkev sv. Janeza Evangelista so zgradili leta 1582, vendar so jo ob koncu 19. stoletja tako predelali, da sta se v prvotni obliki ohranila le zvonik in del pod pevskim korom.¹

Leta 1894, ko je bila ustanovljena Župnija Krško, je bila cerkev povzdignjena v župnijsko. Tedaj so jo tudi povsem obnovili z izdatno finančno pomočjo Josipine Hočevar. Cerkev je bila predelana v psevdoromansko obliko. V čelu fasade stoji v niši kip Brezmadežne, nad portalom sta velika okrogla reliefna medaljona in tudi timpanona² sta reliefno okrašena. Tretji medaljon je vzidan na zadnji zunanji steni prezbiterija.³ S temi plastikami je Krško pridobilo pomembna umetniška dela, ki sodijo v zgodnji opus kiparja

¹ | Krajevni Leksikon Slovenije, III. knjiga, Ljubljana 1976, str. 146

² | Okrašeno polje nad cerkvenimi okni ali portali

³ | Emilijan Cevc: Kulturni spomeniki v Krškem in bližnji okolici, Krško skozi čas 1477-1977, Krško, str. 174

Ivana Zajca, poznejšega avtorja Prešernovega spomenika v Ljubljani. Krške plastike so izklesane iz istrskega kamna in so bile dokončane leta 1899.⁴

Relief sv. Trojice je na prezbiteriju. Bolj razgibana sta prizora dveh fasadnih medaljonov, sv. Janeza na Patmosu in Čudeža s kelihom. Zanimivo je to, kako je Zajc dobil to naročilo. Ko je mladi umetnik pri osemnajstih doživel popolno družinsko revščino in je leta 1888 še osirotel, se je zanj zavzela dobrotnica Josipina Hočevar. Z njeno podporo je odšel na študij na Dunaj. Pozneje mu je seveda zaupala naročilo reliefov. Notranjost cerkve je banjasto obokana in slogovno neopredeljiva. Tu je nagrobnik iz belega marmorja mestnega svetnika in trgovca Andreja Koprive, ki je umrl leta 1648 in si je menda dal nagrobnik postaviti še za življenja. Drugi nagrobnik je iz črnega kamna, postavil ga je župnik Gašper Thunkelsteiner svojim staršem, bratom in sestrām. Oba nagrobnika sta dobri deli zgodnjega baroka. Krstni kamen ima preprosto kelihasto obliko in stoji na okroglem stebru. Na njem je napis, ki pojasnjuje, da ga je naročil novomeški prošt in leskovški župnik Polidor de Montagnana, znan nasprotnik protestantov. Na desni strani pod korom visi slika Oznanjenja. Gre za umetnino poznega 16. ali zgodnjega 17. stoletja.⁵

~ Medaljon s sv. Janezom Evangelistom

4 | Prav tam

5 | Prav tam

Leseni glavni oltar je obrtniško delo v psevdoromanskem slogu, sliko sv. Janeza Evangelista pa je leta 1861 naslikal ljubljanski slikar Pavel Künl. V desnem stranskem oltarju je slika sv. Nikolaja iz druge polovice 19. stoletja, oljno podobo v Marijinem oltarju pa je po nemški predlogi naslikal Fran Klemenčič, tudi po naročilu Hočevarjeve. Ugledni umetnik, sodobnik naših impresionistov, je otroštvo preživel v Boštanju. Dve leti je bival tudi v Krškem, od koder se je leta 1909 preselil v Ljubljano. V cerkvi sta še baročni kropilnik pod korom in lavabo iz črnega marmorja v zakristiji iz poznega 17. stoletja.⁶

Zunaj ob cerkvi stoji kamnito stebrasto znamenje iz pozne renesanse, ki so jih pri nas postavljali kot spomin na kugo.

Naslov župnijskega urada: Pod Goro 6, 8271 Krško

Telefon: 07 492 28 70

Obisk cerkve: vsak dan

Dostop z avtobusom

~ Glavni oltar

6 | Prav tam

Cerkev sv. Jožefa, Trška gora nad Krškim Podružnična cerkev

Že na daleč je vidna. Kot nekakšen stražar je nad poljem, po katerem se vije reka Sava. O njej je pisal že Valvasor: »To cerkev je pred petimi leti, ponoči, 27. maja zajel požar, ki se je utrnil z neke hiše, stoječe ob cerkvi, last krškega gradu. Cerkev je zgorela do temeljev, s tremi oltarji, z dvema zvonovoma, enim kelihom in drugim cerkvenim posodjem ter okrasjem vred.«¹

To se je zgodilo okrog leta 1683. Morda je bila prvotna cerkev še lesena. V Valvasorjevem času je bila v razvalinah. Toda kmalu so začeli zidati novo in večjo stavbo. Delno so jo končali verjetno leta 1705, čeprav ima kronogram na glavnem portalu letnico 1702.² Cerkev nikoli ni bila dokončana, verjetno zaradi pomanjkanja denarja.

Sprva so mislili, da so menihi avguštinci, ki so imeli v bližini samostan, gradili cerkev,

1 | *Trška gora pri Krškem; zbral Franc Levičar ob 300-letnici cerkve sv. Jožefa, Trška gora, 2005, samozaložba*

2 | *Trška gora, str. 8*

toda Ljudmila Šribar iz Valvasorjeve knjižnice v Krškem je odkrila, da je cerkev gradila grofica Katarina Elizabeta Auersperg, zadnja lastnica Krškega gradu.³

Cerkvena ladja je kar močnejša, sploh če jo pogledamo z zadnje strani. Pred nami so veliki kubi ladje in prezbiterija. V zunanjih nišah vzhodne fasade so bili najbrž včasih kipi. Ladja je pravokotnega tlorisa z visokim lesenim stropom, visokim 13 m. Tako obsežno stavbo so

verjetno pozidali z namenom, da bo služila kot romarska cerkev, saj so tedaj močno častili sv. Jožefa. Nameravali so pozidati tudi dva zvonika. Na sredi ladje sta dve kapeli.

Prezbiterij je v primerjavi z ladjo ožji. Verjetno sta bila v načrtu zamišljena dva oltarja. Vsekakor je najlepše umetniško delo v cerkvi prav glavni oltar, ki zavzema vso višino in širino prezbiterija. Izklesan je iz črnega marmorja in okrašen z intarzijami raznobarnih kamnitih vložkov. V glavni oltarni niši je kip sv. Jožefa iz poznega 19. stoletja. Nastal naj bi v Mislejevi kamnoseški delavnici v Ljubljani. Prvotni kip je danes v brežiškem muzeju. V desni stranski kapeli, ki je starejša od leve, so oltarni nastavek sprva naslikali kar na steno. Freska je iz okoli leta 1740, pozneje pa so sem prenesli oltar sv. Fabijana, Boštjana in Roka iz župnijske cerkve v Leskovcu, ko so jo leta 1770 prenavljali. Gre za baročno umetnino, ki jo je izdelala ljubljanska delavnica Avgušтина Ferfile. Tudi ta oltar je iz obdobja, ki je ustvarilo »zlate oltarje«.⁴

Oltar Rožnovenske Marije v levi kapeli je lepo poznobaročno oziroma že rokokojsko delo iz srede 18. stoletja. Pod korom visi slika Rožnovenske Marije s sv. Dominikom in sv.

~ Glavni oltar

3 | Posavski obzornik, september 2001, str. 46

4 | Glej Cerkev sv. Žalostne Matere božje v Leskovcu

Katarino. Leta 1871 jo je po baročni ikonografski shemi naslikal Friderik Tomc, sin podobarja Tomca iz Šentvida nad Ljubljano. Na slavaločni steni visi slika z motivom sv. Jožefa in Marije, kako iščeta prenočišče in je mladostno delo kar malo pozabljenega, a priznanega slikarja Frana Klemenčiča iz začetka 20. stoletja. Njegova je tudi slika sv. Družine na vrhu glavnega oltarja. Križev pot je prenesen iz župnijske cerkve v Krškem. Zadaj je velik kor z orglami, ki jih je izdelal mojster Račič iz Cerkelj. V majhnem zvoniku so trije manjši zvonovi. Tam, kjer je danes lovski dom, so imeli avguštinci svoj samostan in ljudje so pravili tistemu predelu Trške gore »na Meniškem«. Ti menihi so tudi pokopani pod glavnim oltarjem. Konec 19. stoletja je »Meniško« kupil pisatelj in odvetnik v Krškem Janez Mencinger in je na posestvu obnovil vinograde in sadovnjake. Vino s tega vinograda je pošiljal ljubljanskemu županu in pisatelju Ivanu Tavčarju. Posestvo je leta 1904 prodal deželnemu učitelju vinarstva Gombaču, svoja doživetja ob hoji po Trški gori pa je zapisal v nedokončanem delu »Meniški spomini«.

V cerkvi sv. Jožefa so svete maše trikrat na leto, in sicer v nedeljo po prazniku sv. Jožefa (19. 3.), na nedeljo po prazniku sv. Jožefa Delavca (1. 5.) in prvo nedeljo v oktobru

(rožnovenska nedelja). Na veliko soboto dopoldne je v cerkvi blagoslov velikonočnih jedi.⁵ Cerkev je lep božji hram in kulturnozgodovinski spomenik. Deluje malo nevsakdanje, navzven skoraj robato, a je na daleč vidna in kar vabi k ogledu.

Naslov župnijskega urada:

Pod Goro 6, 8271 Krško

Telefon: 07 492 28 70

Obisk cerkve je možen po dogovoru en dan prej
Dostop za avtobuse je omejen

~ Slika Rožnovenske Marije, ki jo je naslikal Friderik Tomc

Cerkev sv. Lovrenca, Gora nad Krškim

Podružnična cerkev

Kraj, kjer stoji cerkev, se je nekdaj imenoval Gora sv. Lovrenca. »Na bližnji Gori, pri romanski cerkvi z značilnim patroncijem sv. Lovrenca, so rimski grobovi in napisi, med njimi zanimiv nagrobnik, ki so ga svojci postavili nekemu Gesiu Sabinu, ubitemu od barbarov; pri tem lahko mislimo na markomanske vpade v te kraje v šestdesetih letih drugega stoletja.«¹

Cerkev sv. Lovrenca je usmerjena proti vzhodu. Sedanja ladja je ostanek romanske cerkve z romansko oblikovano in iz rezanih kosov kamna sestavljeno okensko, žal že pozidano odprtino. Ob oknu so še ostanki gotskih stenskih

~ Rimski napisni kamen

¹ | Jože Kastelic: *Spodnje Posavje v starem veku; Krško skozi čas*, 1977. str. 12

~ Glavni in stranska oltarja

slik. Razmeroma široko in polkrožno oblikovani slavolok, ki je morda ostanek romanske apside, se odpira v sedanji baročni prezbiterij.

Glavni oltar je iz 17. stoletja, stranska oltarja pa iz druge polovice 18. stoletja. V glavnem oltarju je kip sv. Lovrenca. V levem stranskem je kip sv. Apolonije, v desnem pa kip sv. Jurija. Pri teh dveh oltarjih sta tudi slike: pri Apolonijinem je slika Marije, pri Jurijevem pa Jezusa. Na oboku, ki ločuje ladjo od prezbiterija je slika Zadnje večerje.

V severozahodni ogel ladje je vzidan rimski napisni kamen s figurativno upodobitvijo.²

V dveh poljih cerkvene ladje je naslikano osem svetnikov. Na levi strani so od vhoda proti prezbiteriju sv. Jakob, sv. Janez, sv. Bernard in sv. Jožef, na desni pa sv. Pavel, sv. Peter, sv. Lavrencij in sv. Franc Saleški.

Naslov župnijskega urada: Pod Goro 6, 8271 Krško

Telefon: 07 492 28 70

Obisk cerkve: Martin Mausar, Gora 6, 8271 Krško

Telefon: 07 4921 602

² | Krajevni leksikon Slovenije, III. knjiga, Ljubljana 1976, str. 137

Cerkev sv. Rozalije, Krško

Podružnična cerkev

V hribu nad starim mestnim jedrom je med drevjem na majhni ravnici cerkev sv. Rozalije. Ime zavetnice pove, da gre za priprošnjico zoper kugo, ki je v 17. stoletju tudi v Krškem pogosto morila ljudi, zlasti leta 1646.¹

V zahvalo, da se je kuga unesla, so leta 1647 postavili cerkev v čast sv. Rozaliji, v stranskih oltarjih pa so počastili še druga dva varuha zoper kugo, sv. Roka in zavetnika brodnikov sv. Nikolaja, o čemer je poročal Valvasor v svoji Slavi vojvodine Kranjske. Sedaj je namesto oltarja sv. Nikolaja oltar sv. Antona Puščavnika.

Pred fasado kar velike pravokotne cerkvene ladje stoji stolp.

Na glavnem portalu je letnica 1647. Danes deluje notranost cerkvene ladje nekoliko prazno, kajti nekdaj so jo krasili oltarji tako imenovanega zlatega tipa, značilni za 17. stoletje. V tistem času tudi stene niso bile tako suhoparno popleskane z naslikanimi kvadri.² Kljub temu pa je prostor ohranil plemenito resnost, k čemur največ prispeva raven lesen strop. Razdeljen je na lesene kasete, ki jih je po dolžini 12 in po širini 7. Približno na sredi stropa je skupina devetih kaset, na katerih so upodobljene naslednje svetnice: sv. Katharina, sv. Elena, sv. Lucia, sv. Apolonia, sv. Rosalija, sv. Cecilija, sv. Ursula, sv. Margareta in sv. Barbara. Svetnice so upodobljene s celimi postavami – imena so zapisana tako kot na stropu.³

Cerkvena zavetnica je naslikana ležeča v skalni votlini, ob njej je letnica 1666, vse druge svetnice pa so upodobljene stoje, pred pokrajino in s svojimi atributi. Vse so bogato oblečene kot odlične dame.

¹ Emilijan Cevc: *Kulturni spomeniki v Krškem in bližnji okolici, Krško skozi čas 1477-1977*, Krško, str. 179, 180.

² Prav tam.

³ Nataša Golob: *Poslikani leseni stropi na Slovenskem do sredine 18. stoletja*, Ljubljana, str. 147.

Po obeh straneh srednje vrste je po ena kaseta s Soncem in Luno, zraven sta kaseti, ki imata v vogalih po štiri operutnične angelske glavice. Tudi vogalne kasete so poudarjene; v njih so operutnične angelske glave, vse druge kasete pa zapolnjuje cvetlični vzorec, ki se bohoti tako v središčni manjši kaseti kakor tudi v trikotnih ogelnih poljih.⁴

Na južni strani ob slavoloku je napis: JOHAN SOHAR MOLER IN VIDEM 1666. Na poljih z upodobitvami svetnic je slikar sledil naravnim barvam, na poljih s cvetlično ornamentiko prevladujejo bela, modra in rumena barva, slemenaste letve med kasetami so rdeče in zeleno poslikane.⁵

Polkrožni slavolok nas popelje v prezbiterij. Drugi napis nad slavolokom pove, da so strop že leta 1840 obnovili. Leta 1896 je ljubljanski podobar Andrej Rovšek po načrtih prof. Celestina Mise izdelal nov glavni oltar, po lastni zamisli pa še prižnico in stranska oltarja. Nova oprema je psevdoromanska. Cerkev so obnovili ob njeni 200-letnici in ji tako dali pridih svojega časa. Za obnovo je prispevala znana krška dobrotnica Josipina Hočevnar, kar potrjuje plošča na južni steni ladje, napis pa je sestavil krški advokat in pisatelj Janez Mencinger:

4 | Prav tam.
5 | Prav tam.

6 | Cevc: Prav tam
7 | Župnijski arhiv

1646 – 1896

Ta Božji hram je prenovila
Meščanka Krška – kdo je bila?
Odlikoval jo je cesar: govore
Hvaležno daleč tod okoli
Vstanove, cerkve, šole nje ime.
Da Bog ji plačaj, vernik moli.⁶

Orgle je leta 1897 izdelal Franc Naraks, Križev
pot pa Anton Postl.⁷

Naslov župnije: Pod Goro 6, 8271 Krško

Telefon: 07 492 28 70

Obisk cerkve: po dogovoru.

Ni dostopa za avtobuse, peš hoja do cerkve
pa pomeni prijeten kratek sprehod od
parkirišča v središču mesta.

Dvorana v parku, Krško

Nekdanja cerkev sv. Križa

V krškem parku stoji nekdanja pokopališka cerkev sv. Križa, v kateri je danes prireditveni prostor in zato nosi ime Dvorana v parku. Na mestu, kjer stoji nekdanja cerkev sv. Križa, je bilo mestno pokopališče in prav tu je stala cerkvena sv. Florijana. Toda zob časa jo je močno načel, o čemer so pisale tedanje Dolenjske novice: »... zob časa jo je ogledal in od starosti leze v zemljo. Bila je morebiti, vsaj njen sprednji del, presbiterij sezidana že v 13. stoletji...«¹

Cerkev sv. Križa so dogradili leta 1891 s finančno pomočjo krške dobrotnice Josipine Hočevar, ki je s svojim prispevkom uredila tudi pokopališče, kjer je bil tedaj že pokopan njen mož Martin Hočevar. Danes oba počivata v mavzoleju v istem parku, nedaleč od nekdanje cerkve sv. Križa.

Celotno staro pokopališče je danes preurejeno v park, kajti pokopališče so 1. julija 1945 ukinili. Po drugi svetovni vojni je bilo v omenjeni cerkvi skladišče pohištva. Leta 2003 jo je Občina Krško skupaj s parkom in nekdanjim vrtom kapucinskega samostana obnovila. Ker je cerkev sedaj odposvečena, ima tudi bolj posvetno in nevtravno ime Dvorana v parku. Neoklasicističen enoladijski prostor s polkrožnim presbiterijem nudi odličen ambient za različne prireditve.²

Obisk in ogled:

Po dogovoru z Občino Krško ter v času dogodkov.

1 | Alenka Černelič Krošelj: *Šolstvo in mesto Krško konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja*, Krško 2005, str. 90

2 | *Prav tam*

Galerija – Sv. Duh, Krško

Likovna galerija v nekdanji špitalski cerkvi

Je zadnja stavba na današnjem Valvasorjevem nabrežju. Vezana je na špital, ki so ga ustanovili gospodje Rajhenburški, cerkev pa so mu oskrbeli meščani na mestu nekdanje sedlarske delavnice in v njej sta bila oltarja sv. Duha in Zadnje večerje.¹

Zelo plemenita je fasada s svojimi višinskimi razmerji. V glavnem, spodnjem delu je razčlenjena s štirimi močnimi polpilastri,² katerih srednja oklepata pravokoten kamnit portal z volutnimi zavihki pod vrhno gredo, nad to je veliko, zgoraj lahko usločeno okno. Onkraj profiliranih kapitelov³ ustavi višinski vzgon močan venčni zidec, a nad njim se nadaljuje potek pilastrov na arhitravnem⁴ vrunku, dokler kompozicije glavnega dela fasade ne zaključi golšasti zidec; nizki del nad njim je že nekakšna atika⁵, v sredini izpolnjena s plitvim lokom, ki povezuje motiv osrednjih pilastrov.⁶

Iz podolžne ladje se na obeh straneh izvijata polkrožni kapeli. Kvadratni prezbiterij zaključuje lahko izbočena zadnja stena.

1 | Emilijan Cevc: Kulturni spomeniki v Krškem in bližnji okolici, Krško skozi čas 1477—1977, Krško, str. 172

2 | Pilaster je štirioglat nosilni steber.

3 | Gornji, glavi podoben del stebra.

4 | Glavna greda, sloneča na vrhu stebrov.

5 | Zid nad pročeljem, da zakriva streho.

6 | Prav tam.

Zelo slikovita je notranjost, ki jo oblikujejo mehki prelivni ladje v stranski kapeli in v prezbiterij. Gre za razgibano poznobaročno arhitekturo, ki kljub skoraj klasicistični členitvi fasade deluje mehko. Po mnenju Naceta Šumija je v njej vpliv štajerske baročne arhitekture in s tem v Maribor priseljenega arhitekta Johanna Fuchsa, Damjan Prelovšek pa v njej vidi kar njegov osebni opus in jo primerja z dekanatsko cerkvijo v Wiesu. Ta je bila sezidana v letih 1774—1781 in na njej opazimo skoraj do pike enako, le v krasilnih podrobnostih malo bogatejšo fasado.⁷

Na portalu je letnica 1777 in grb ustanoviteljev grofov Turjaških, konkretno Riharda Auersperga, starega očeta pesnika Anastazija Grüna, ki mu je bil France Prešeren na Dunaju vzgojitelj. Slike za oltarje je ustvaril ljubljanski slikar Andrej Herrlein. Žal jih ni več v tem ambientu.⁸ Slike se nahajajo v Posavskem muzeju v Brežicah.

Leta 1966, natančneje 25. 6., ko je bil tudi postavljen Valvasorjev spomenik, delo Vladimirja Štovička, je bila prva razstava v obnovljeni cerkvi sv. Duha, v kateri je pričela delovati Galerija Krško in je nekdanja cerkev dobila to ime.⁹

7 | Prav tam.

8 | Prav tam.

9 | Iz zbornika Janez Vajkard Valvasor in Krško, ki je v tisku; posredovala Alenka Černelč Krošelj

10 | Kronika slovenskih mest; Saria 1939, str. 242

11 | Župnijski arhiv

Ko so v Krškem leta 1939 ustanovili »Muzejsko društvo za politična okraja Krško in Brežice«, so snovali tudi lokalni muzej. Nameravali so ga postaviti v tej cerkvi.¹⁰ Istega leta je ljubljanski škofijski ordinariat dovolil, da se cerkev razposveti in izroči Muzejskemu društvu.¹¹

Obisk galerije je možen v času razstav.

Dostop z avtobusom.

Kapucinski samostan, Krško

Samostan s cerkvijo Brezmadežnega spočetja Device Marije

Kapucini so v Krško prišli v pomoč okoliškim, zlasti leskovškim (krškim), duhovnikom. Krški magistrat je pisal vodstvu kapucinske province prošnjo, naj bi se redovniki naselili v mestu. Vodstvo je prošnji ugodilo leta 1634 in leta 1640 so kapucini prišli v Krško. Mestni magistrat je odobril gradnjo samostana, odkupil posest Janeza Radlekerja za 600 forintov in jih 500 namenil za gradnjo, precej pa so prispevali tudi okoliški plemiči in meščani.¹ Temeljni kamen je 3. junija 1640 položil novomeški prošt Nikolaj Mrav. Po štirih letih je bila gradnja končana. Cerkev je 11. septembra 1644 v čast Materi božji z dovoljenjem oglejskega patriarha posvetil njegov namestnik, pičenski škof Anton Marenzi, do 1643 tukajšnji župnik.²

Samostanski kompleks s cerkvijo sicer ne spada v umetnostne vrhove, je pa lepo vtkan v urbanistično podobo in silhueto mesta. Arhitektura ustreza predpisom ubožne-

¹ | Metod Benedik: *Krško in okolica v cerkvenopravnem pogledu; Krško skozi čas 1477-1977*, str. 161

² | Prav tam.

~ Samostanska knjižnica

ga reda in ne izkazuje zunanega blišča. Nad mestne hiše se dviga le cerkveni zvonik. Leta 1718 je z baročno prezidavo dobila cerkev sedanjo obliko.³ V cerkvi redovniki mašujejo in pridigajo za meščane in druge. Glavni praznik je porcijunkula (2. avgust).⁴

Ladja je podolžna, prezbiterij ravno zaključen, za njim je prizidan meniški kor. Ladjo prekriva banjast obok s sosvodnicami, ki ga pokrivajo dekorativne in figuralne fresko slikarije Oswalda Biertija iz leta

1912. Fresko poslikavo je s svojo strokovno ekipo v celoti restavriral mag. um. Rado Zoubek med leti 1998—2000. Sliki v stranskih oltarjih Smrt sv. Jožefa in Sv. Ana sta delo Ivana Gosarja iz leta 1892.⁵

Samostan premore več oljnih slik nabožne tematike, ki so danes na ogled v posebni galeriji nad knjižnico, vendar se je treba za ogled posebej dogovoriti. Med

znanimi avtorji so Potočnik, Herrlein, Zeit, dela pa pripisujejo tudi krogu Metzigerja, a avtorstvo ni potrjeno.

V samostanu je vsaj nekaj časa bival Mihael Kramer - p. Rogerij, poleg Janeza Svetokriškega eden najbolj znanih kapucinskih pridigarjev, pomemben tudi kot pisatelj.

Samostan ima tudi dragoceno knjižnico, ki je v zgornjem nadstropju samostanske stavbe oziroma nad prostori današnje, sodobno urejene Valvasorjeve knjižnice Krško. V baročni samostanski knjižnici, ki ima častljivo starost nad 300 let in je od leta 1988 v upravljanju Valvasorjeve, je 1344 knjig. Večinoma so dobro ohranjene, z značilno kapucinsko oziroma frančiškansko vezavo. Še vedno lahko vidimo leta 1695 narejen knjižni katalog oziroma kodeks, ki sodi med najstarejše ohranjene ka-

~ Sočutna

3 | Emilijan Cevc: Kulturni spomeniki v Krškem in bližnji okolici, Krško skozi čas 1477-1977, Krško, str. 176.

4 | Dan, ko se pod določenimi pogoji dobi popoln odpustek. Porcijunkula je tudi kraj v Italiji, kjer je sv. Frančišek izročil redovno obleko sv. Klari.

5 | Prav tam.

taloge na Slovenskem. Med redkimi slovenskimi tiski je najbolj pomembnih vseh pet delov »Sacrum promptuarium« Janeza Svetokriškega ter oba dela pridig očeta Rogerija, predstojnika samostana v letih 1711 do 1713. Najstarejša ohranjena knjiga v knjižnici je Calepinov latinski slovar iz leta 1502, ki ima poleg zgodovinske danes še povsem uporabno vrednost. Med več knjigami polihistorja in teologa Janeza Ludvika Schönlebna je tudi

najbolj znana Carniola antiqua et nova iz leta 1681. Med dragocenosti sodijo tudi stari tiski, ki so bili natisnjeni pred letom 1510 in tiski starejših ljubljanskih tiskarjev, rokopisi in knjige z vodnim tiskom.⁶

~ Smrt sv. Jožefa

Naslov samostana: Cesta krških žrtev 26, 8270 Krško

Telefon: 07 49 21 780

Ogled samostana je možen vsak dan razen nedelj, cerkvenih praznikov in zadnje dni pred Božičem in Veliko nočjo.

Ogled kapucinske knjižnice:

Valvasorjeva knjižnica Krško

Telefon: 07 490 40 00

Dostop z avtobusom

~ Notranjost samostanske cerkve

6 | Valvasorjeva knjižnica Krško; Marjanca Vežnaver Kljun, Krško 2002

Župnija Leskovec pri Krškem

Cerkev Žalostne Matere božje, Leskovec
Župnijska cerkev

Cerkev, ki jo stroka uvršča med najbolj prepoznavne cerkve iz 16. stoletja pri nas, naj bi bila prvič omenjena v listini iz leta 1074.¹ Znano je, da je v Leskovcu stala prvotna cerkev že pred letom 1200. Romanska stavba, bolj kapela, je bila posvečena Marijinemu vnebovzetju. Imenovali so jo »Naša ljuba Gospa na jezeru«, ker je s pokopališča, ki je bilo okoli kapele, odtekala voda.²

Župnijska cerkev Žalostne Matere božje je prvič omenjena leta 1274 kot cerkev Marije na Jezeru.

¹ | Patriarh Sigehard je v njej naročil freisinškemu škofu, naj jo postavi poleg one v Beli cerkvi...

² | Župnijski arhiv: Cerkev župnije Leskovec in pogovor z župnikom Ludvikom Žagarjem

Ob njej je bila kostnica sv. Mihaela, od katere pa se ni nič več ohranilo.

Danes ima stavba ravno podolžno ladjo, v katero se poševno zajeda zvonik. Sprva je stal prosto in je bil del utrdbenega kompleksa okoli cerkve. V notranjosti se prostor, ki ga sestavljajo tri ladje, skozi rahlo zašiljen slavalok preliva v višji prezbitrij, torej v prostor, v katerem se nahaja glavni oltar.

Tri ladje med seboj delijo štirje pari osmerokotnih stebrov z renesančnimi kapiteli in vsak je drugačen, kar daje notranjosti cerkve zelo razgibano podobo. Stavba je verjetno nastala v 30. letih 16. stoletja.

Mogočni oltar je povsem baročen, čeprav ga uvrščajo v pozne primerke »zlatega oltarja«². Nastal je leta 1685 v delavnici ljubljanskega kiparja Avgušтина Ferfille. Iz istega časa sta tudi stranska oltarja, od katerih je eden zdaj na Trški gori v cerkvi sv. Jožefa. Sedanja stranska oltarja v ladji sta iz leta 1777. Sliko Marijino kronanje ter sv. Boštjan in Fabijan je naredil Andrej Herlein, vendar so sliko sv. Fabijana

leta 1936 zamenjali s podobo sv. Družina Slavka Pengova.

Slika Rožnovenska Mati božja v prizidani baročni kapeli je delo Valentina Metzingerja. Ena od posebnosti cerkve je kamnita prižnica severnorenesančnega tipa z aichelburškim grbom in nemškim napisom, ki pravi, da naj človek v težavah zaupa samo Bogu in da samo vera nekaj velja, kajti človeška modrost in bogastvo pri Bogu nimata cene in da revež le redko doseže pravico. Prižnica ima obliko osmerokotnega keliha in stebrasto, s palmami

2 | Čas zlatih oltarjev je dal strogo arhitekturno zasnovo in bogastvo v rezbarijah, množico kipov in angelskih glavic, rastlinskih in geometričnih okraskov... renesansa se umika razgibanim baročnim težnjam.

3 | Daša Pohar: Župnijska cerkev sv. Device Marije v Leskovcu pri Krškem in njen nastanek v času protestantizma;

~ Kamnita prižnica z letnico 1545

~ *Cerkvena ladja*

okrašeno nogo. Prva stranica na levi ima vklesane črke, ki jih je objavil že Valvasor. Nad njimi je grb, ob njem pa črki M in D. Novejše objave Daše Pohar kažejo na to, da gre za kratici tamkajšnjega župnika Martina Duelacherja in tudi grb naj bi bil njegov.⁴ V kapeli pod korom je gotski kip Sočutne.

Vsa notranjost z arhitekturo in opremo deluje razgibano in bogato, toda hkrati umirjeno, poduhovljeno. Cerkev je povezana z

mnogimi legendami. Do danes se je ohranila tista, ki pravi, da je treba samo uho prisloniti na tla, če želiš slišati šumenje vode v notranjosti zemlje.⁵ Valvasor poroča, da so s stolpa prvotne cerkve z dvema streloma iz muškete zadeli dva Turka ob savski strugi.

Žegnanje – patronicij obhajajo na praznik Marijinega vnebovzeta 15. avgusta.

Naslov župnijskega urada:

Grebenčeva 1, 8273 Leskovec pri Krškem

Telefon: 07 49 27 130

Obisk cerkve: vsak dan
Dostop z avtobusom

~ *Rožnovenska Marija
v baročni kapeli*

4 | Daša Pohar: Župnijska cerkev sv. Device Marije v Leskovcu pri Krškem in njen nastanek v času protestantizma; Adam Bohorič, Jurij Dalmatin in Krško, Krško 2006, str. 13

5 | Župnijski arhiv

Cerkev sv. Ane, Leskovec pri Krškem

Podružnična cerkev

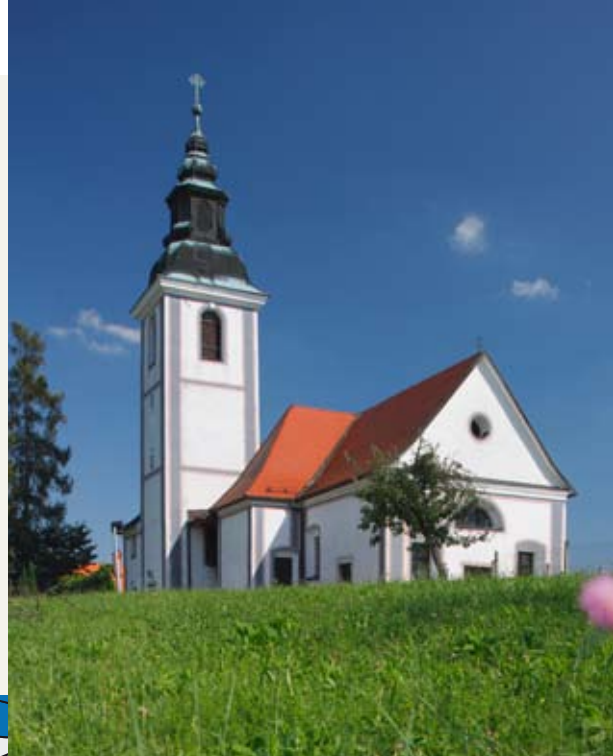
Cerkev stoji na lahni vzpetini in je vidna že od daleč. Omenja jo Valvasor, posebej njena altarja sv. Ane in sv. Roka. Nastala naj bi v 17. stoletju, a je verjetno v 18. doživela tako prenovu, da danes kaže povsem poznobaročni značaj, sicer na zelo poljudni ravni, kot ugotavlja Cevc.¹ Po severnem portalu sodeč se je to zgodilo v letih 1760–1770.

Pravokotna ladja ima raven lesen strop, ki je bil ometan. Na straneh se ladja odpira v dve plitvejši kapeli, slavalok s potlačenim lokom pa jo deli od pravokotnega banjastega prezbiterija, ki kaže značilnosti poznega 18. stoletja.²

Na žalost je večina ometa s stropa odpadla. Pri tem sta bili uničeni dve freski. Tista nad pevskim korom je predstavljala Marijino vnebovzetje in spodaj pet v nebo zročih apostolov, druga pa Brezmadežno na zemeljski obli med sv. Ano in Joahimom. Krajevna tradicija ju je kot mladostno delo pripisovala leskovške-

¹ | Emilijan Cevc: *Kulturni spomeniki v Krškem in bližnji okolici, Krško skozi čas 1477 - 1977, Krško, str. 185*

² | Prav tam

~ Glavni oltar

mu rojaku Janezu Wolfu, markantni umetniški osebnosti srede in druge polovice 19. stoletja. Na steno je naslikano tudi ozadje glavnega oltarja kot iluzionistična arhitektura iz tretje četrtine 18. stoletja. To dopolnjuje oljna slika sv. Ane z Marijo v naročju in sv. Joahimom ob strani. Podoba je dobro, a delno preslikano Metzingerjevo delo.³

Oltar sv. Roka v desni kapeli je zlatega tipa z vitkimi in s trtno ornamentiko okrašenimi stebri iz konca 17. ali začetka 18. stoletja.

Oltar v levi kapeli je posvečen »celovškemu trpečemu Kristusu«; sliko spremljata ob straneh angela z orodji trpljenja. Na preprosti prižnici sta pritrjeni dve na platno naslikani podobi: Kristus s križem, sedeč med štirimi evangelisti, in sv. Ana uči Marijo. Tudi ti liki spominjata na Wol-

fa, signatura M. T. 1870 pa ju označuje kot zgodnje delo Wolfovega učenca Tomca.⁴

Cerkev je bila najhuje prizadeta med drugo svetovno vojno, ko so se v njej naselili nemški vojaki in jo oskrunili ter marsikaj uničili. Žalosten spomin na tisti čas so orgle, ki še danes niso uporabne. Toda ljudje radi romajo k njej, zavetnici mladih mater in vdov, predvsem pa varuhinji družin. Med farani je zelo priljubljena kot romarska cerkev.

Žegnanje je na nedeljo po godu sv. Ane, običajno zadnjo nedeljo v juliju. V poletnih mesecih so v cerkvi koncerti klasične glasbe – Anini glasbeni večeri.

Naslov župnijskega urada: Grebenčeva 1, 8273 Leskovec pri Krškem

Telefon: 07 492 71 30

Obisk cerkve: vsak dan

Dostop z avtobusom

³ | Prav tam

⁴ | Prav tam

Cerkev sv. Štefana, Nemška vas

Podružnična cerkev

Na poti iz Leskovca proti Velikemu Trnu nas nekje na sredi poti z malega grička pozdravi cerkva sv. Štefana. Vzpetina je jugovzhodno od Nemške vasi. Ta kraj je bil poseljen že v mlajši kameni dobi, na kar opozarjajo najdbe v bližnji Ajdovski jami. Zato lahko domnevamo, da ima cerkev na sedanjem mestu že bogato tradicijo. Njena pravokotna osnova je iz srednjega veka, ladja pa je bila pozneje barokizirana. Prezbitrij je ravno zaključen s posnetimi robovi.

Ladja ima banjast obok, katerega oproge slonijo na pilastrih, banjasto obokan je tudi prezbitrij.

Ponaša se s štirimi oltarji. Glavni oltar je iz druge polovice 18. stoletja in je posvečen sv. Štefanu, diakonu in prvemu mučencu. Spremljata ga sv. Matija in sv. Marko.¹

Sv. Štefan je bil prvi mučenec, rojen okoli Kristusovega rojstva v Jeruzalemu, umrl pa je okoli

¹ | Župnijski arhiv.

~ Glavni oltar

leta 40, ko ga je pobesnela množica kamenjala do smrti. Med tistimi, ki so odobravali njegovo smrt, je bil tudi Savel, poznejši apostol Pavel. Sv. Štefan je zavetnik konjev, konjarjev in kočijažev, zidarjev, krojačev, kamnosekov, tkalcev, tesarjev, sodarjev, kletarjev, proti glavobolu, zastajanju kamnov, zbadanja, obsedenosti in za srečno zadnjo uro.²

Stranska oltarja sta preprostejša. V levem je svetnik brez atributov ob sebi, v desnem pa zelo lep kip sv. Lovrenca, prav tako diakona in mučenca.

Zanimiv je tudi rokokojski oltar sv. Frančiška Ksaverija v kapeli na levi strani.

Zvonik je prizidan k zahodni ladijski steni.

Od leta 2006 je v cerkvi tudi posoda za blagoslovljeno vodo, delo Vladimire Štoviček in Andreja Čebularja.

Žegnanje je 26. decembra in tudi tu obujajo tradicijo blagoslova konj in soli.

Naslov župnijskega urada: Grebenčeva 1, 8273 Leskovec pri Krškem

Telefon: 07 49 27 130

Obisk cerkve: po dogovoru - Jože Božič, Ivandol 7, **tel.:** 07 49 27 962

Dostop z avtobusom.

2 | Svetniki in godovni zavetniki (Vera Schaubert, Michael Schindler), Ljubljana 1995, str. 664, 665.

Župnija Sv. Križ Podbočje

Cerkev sv. Križ, Podbočje Župnijska cerkev

Župnija sv. Križ je obstajala že pred letom 1249, čeprav je tega leta prvič omenjena z župnikom Tomažem od sv. Križa kot sopodpisnika listine za kostanjeviški samostan. Popis župnij v ljubljanski nadškofiji omenja, da je bila tu župnija že leta 1135, cerkev pa je omenjena, da je bila zgrajena okoli leta 1214. Leta 1689 Valvasor predstavlja župnijo sv. Križa: »Župnija sv. Križa sodi pod samostan Kostanjevico, ki

jo tudi upravlja. Sedaj je tu župnik pater iz kostanjeviškega samostana. Farna cerkev je posvečena sv. Križu in ima štiri oltarje.«¹

Cerkev je v času do leta 1907 doživljala številne spremembe. Leta 1905 je bila precej poškodovana v potresu, zelo pa jo je prizadela tudi strela leta 1906, ki je udarila v zvonik. Inž. Ivan Režek iz Krškega je ugotovil, da je zvonik v tako slabem stanju, da ga je treba podreti, ker pa je bila tudi cerkev dotrajana, so se odločili, da bodo zgradili novo. Stara cerkev je bila dolga 18 in široka 8 metrov. Podrli so jo maja 1907 in takoj začeli graditi novo po načrtih inž. Kirsch-

¹ | Francé Novak: Zgodovina svetokriške župnije; Ob 750-letnici sv. Križa, Podbočje 2000, str. 43-64

hlegerja, ki jih je sicer naredil za cerkev Cerkljah, a tam se jim je zdelo, da bo prevelika. Dogradili so jo leta 1908 in istega leta tudi blagoslovili.²

Cerkev je zgrajena v novogotskem in novobaročnem slogu, je pa veličastna zaradi svoje velikosti, ki ga lepo ilustrira podatek, da je v celotni stavbi vgrajeno preko 7 milijonov opek, osrednja kupola pa je železobetonska. – menda prva te vrste.

Oltaarji in kipi so delo tirolske šole. Glavni oltar je prenesen iz ženske bolnišnice v Ljubljani po drugi svetovni vojni. Novi oltar je leta 1960 posvetil ljubljanski nadškof dr. Anton Vovk. V prezbiteriju, ki so ga prenovili 1989, so vitraži Staneta Kregarja, na moški

strani pa so vitraži akademskega slikarja Gorazda Satlerja iz Ljubljane.³

Cerkev sv. Križa deluje mogočno in s svojo držo obvladuje ves prostor, hiše so okrog nje kakor otroci ob materinem

krilu. Na starodavno preteklost opozarja pred cerkvijo kip romanskega leva. Ko vstopimo v cerkev, nas objame veličasten mir preteklosti in vznemirjajoča skrivnost mnogih sporočil, ki so bolj ali manj vidna v njeni notranji opremi. Vse pa priča o veliki skrbi domačinov, da bi njihov božji hram bil lepo ohranjen in vzdrževan, saj simbolizira vse rodove, ki so doslej delili njegovo usodo in usodo njegovih prednikov.

Naslov župnijskega urada: Podbočje 69, 8312 Podbočje

Telefon: 07 497 82 27

Možnost ogleda cerkve po dogovoru z župnikom

Dostop z avtobusom

~ Notranjost cerkve

2 | Prav tam

3 | Prav tam

~ Vitraž z motivom Sočutne

Novomeška škofija

Župnija Raka

Cerkev sv. Lovrenca na Raki Župnijska cerkev

~ Stranski oltar
Ecce homo

Raka je slikovito naselje, v okolici poseljeno že v prazgodovini in nato v rimski dobi, o čemer pričajo staro gradišče in rimski grobovi. Danes stoji sredi značilno oblikovanega trga mogočna župnijska cerkev sv. Lovrenca iz leta 1803, kar mogočna stavba v primerjavi z ostalimi, ki jo obdajajo. V srednjem veku je imela tu gotško istoimensko prednico. Župnija Raka je bila ustanovljena že leta 1363. Ko so staro cerkev podrli, so leta 1770 začeli graditi novo mogočno stavbo, ki je bila posvečena leta 1804.¹ Sv. Lovrenc, diakon, je bil rojen okoli leta 230 v Španiji, umrl pa je v Rimu 10. avgusta 258. Lovrenc je prvi »jesenski svetnik«, pri ljudeh zelo priljubljen. Njegov god je 10. avgusta in ljudje se mu priporočajo za mnoge težave.²

¹ | Župnijski arhiv

² | Vera Schaubert, Hanns Michael Schindler: Svetniki in godovni zavetniki, Ljubljana 1995, str. 413, 414

Cerkev je začel zidati ljubljanski stavbenik Lovrenc Prager, delo pa je nadaljeval njegov sin Ignac, ki je v klasicističnem duhu poznega 18. stoletja poenostavil nekatere detajle kot so fasadni stebri in zaključek prezbitერიja.³ Cerkev so zidali več kot trideset let, vmes je leta 1899 doživela še požar. Zvonika so dokončali okrog leta 1825, zaradi pomanjkanja denarja pa so cerkev opremili šele v drugi polovici 19. stoletja.⁴

Veliki oltar je leta 1867 izdelal M. Tomc, slika v atiki⁵ pa je delo Janeza Wolfa, ki je leta 1870 naslikal še križev pot in leta 1883 zasnoval ter s slikama opremil stranske oltarje Marije Kraljice, Ecce homo., sv. Ane in sv. Antona Puščavnika. Ob poznobaročni prižnici velja omeniti kakovostno orgelsko omaro, ki so jo prenesli iz samostanske cerkve cistercijanov v Kostanjevici na Krki.⁶ Orgle je leta 1742 izdelal orglarski mojster Janeček iz Celja. Zasnovane so podobno kot tiste v ljubljanski stolnici in so imele 18 registrov. Orgle so na Rako prišle z nakupom leta 1828. Strpali so jih na majhen kor, kjer jih je videl tudi Anton Martin Slomšek na svojem drugem počitniškem potovanju leta 1837.⁷ Te orgle so služile do leta 1910, ko je podjetje bratov Mayer na Predarlskem naredilo nove, pnevmatične orgle s 1000 piščalmi. Postavili so jih v staro omaro. imajo so 22 registrov, dva manuala in pedal. Svojemu namenu so služile do leta 2000. ko jih je – najbrž te stare kostanjeviške – popolnoma obnovil orglarski mojster Marjan Bukovšek z Golega Brda pri Medvodah. Delo

je končal novembra 2007, blagoslovljene pa so bile 3. februarja 2008.⁸ Orgelsko omaro je obnovil Aleš Vene s Štrita pri Bučki. Na Rako je med počitnicami kot dijak in študent zahajal pisatelj Ivan Tavčar k svojemu stricu župniku Antonu Tavčarju, ki je tukaj tudi pokopan. Ivan Tavčar je na Raki napisal povest Otok in struga.

~ Obnovljene orgle

Naslov župnijskega urada:

Raka 43, 8274 Raka

Telefon: 07 49 75 303

Obisk cerkve: vsak dan

Dostop z avtobusom

3 | Enciklopedija Slovenije, 10. zvezek, Ljubljana 1996. str. 71

4 | Župnijski arhiv

5 | Zgornji zaključni del oltarja

6 | Enciklopedija Slovenije 10, Ljubljana 1996, str. 71

7 | Župnijski arhiv

8 | Prav tam

Župnija Sv. Duh Veliki Trn

Cerkev Sv. Duha, Veliki Trn Župnijska cerkev

Cerkev Sv. Duha na Velikem Trnu je na izjemni legi in stoji na mestu svoje starejše prednice iz 15. stoletja. Bila je zgrajena kot podružnična cerkev pražupnije Leskovec in je posvečena Svetemu Duhu. Župnija je tu od leta 1793. Cerkev je na najvišji legi v kraju, in sicer na višini 470 m nad morjem, kjer je stičišče štirih vasi: Ardro, Apnenik, Veliki in Mali Trn.

Od nje sega pogled daleč naokoli po valoviti Dolenjski in na drugo stran, vse do Julijcev. Letnica 1885 nad portalom nam pove, da je bila tedaj cerkev deležna temeljite

~ *Prihod sv. Duha, delo Frana Klemenčiča*

predelave in obnove. Njena psevdogotska ladja je značilna tovrstna arhitektura srede 19. stoletja.¹

V notranjosti je brez poslikav. Ima štiri oltarje, dva darterivena in dva stranska. V glavnem oltarju je umetniško vredna podoba »Prihod sv. Duha« iz leta 1906, delo Frana Klemenčiča.² Levi stranski oltar je posvečen sv. Antonu Padovanskemu, desni pa Lurški Materi božji.

Križev pot, ki je razporejen po stenah ladje, je tudi delo Frana Klemenčiča, nastal pa je leta 1907.

V cerkvi so bila nekdaj le pa vitražna okna, a jih je neurje uničilo in so sedaj zastekljena z rumenkastim steklom. Tudi prižnice ni več, ki je stala na levi strani ladje.

Na zunanji južni steni ladje je spominska plošča tam-

kajšnjemu kaplanu Antonu Žaklju Rodoljubu Ledinskemu, pesniku in zapisovalcu ljudskih balad in romanc, ki je umrl v Velikem Trnu 26. 4. 1868.

Glavni shodi so na Binkošti.

Naslov župnijskega urada:

Veliki Trn 2, 8270 Krško

Telefon: 07 818 93 73

Obisk cerkve po dogovoru

Dostop z avtobusom

~ *Notranjost ladje s stranskima oltarjem in prezbiterijem*

¹ | Župnijski arhiv

² | Janez Klemenčič (1880-1961) je bil sicer rojen v Ljubljani, a mu je Krško omogočilo šolanje in po končanem študiju slikarstva na Dunaju in v Münchnu je še dve leti bival v Krškem, nato pa se je preselil v Ljubljano. Bil je sopotnik slovenskih impresionistov, krajinar in mojster cvetličnih tihožitij.

Celjska škofija

Župnija Brestanica

- Bazilika Lurške Marije, župnijska cerkev

Podružnice:

- Cerkev sv. Petra v Brestanici
- Cerkev sv. Mohorja v Brestanici
- Cerkev sv. Križa v Armeškem
- Cerkev sv. Kancijana na Rožnem
- Cerkev sv. Duha na Gorici
- Cerkev sv. Boštjana v Brestanici
- Cerkev sv. Ahaca v Stranjah
- Cerkev sv. Antona v Gorenjem Leskovcu

Nekdanji samostan trapistov na gradu Rajhenburg, romanska in gotška kapela

Župnija Koprivnica

- Cerkev sv. Marije Vnebovzete, župnijska cerkev
- Podružnice:
- Cerkev sv. Jožefa na Malem Kamnu
- Kapela Lurške Matere božje v Koprivnici
- Cerkev sv. Jošta na Reštanju
- Cerkev sv. Martina na Velikem Kamnu
- Kapela sv. Jožefa na Malem Kamnu

Župnija Krško- Videm ob Savi

- Cerkev sv. Ruperta, župnijska cerkev

Podružnice:

- Cerkev sv. Mihaela v Stari vasi
- Cerkev sv. Marjete na Libni
- Cerkev sv. Miklavža v Starem Gradu

- Cerkev sv. Matere Božje v Dolenji vasi
 - Cerkev sv. Primoža in Felicijana na Kremenu
- Samostan sester frančiškank Krško na Resi s kapelo sv. Jožefa

Župnija Senovo

- Cerkev Kristusa iz groba vstalega: župnijska cerkev
- Podružnice:
- Cerkev sv. Jakoba na Šedmu
 - Cerkev sv. Pavla v Brezju
 - Cerkev sv. Janeza Krstnika na Senovem - pokopališče

Župnija Zdole

- Cerkev sv. Jurija na Zdolah: župnijska cerkev
- Podružnica:
- Cerkev sv. Vida v Kostanjku

Novomeška škofija

Župnija Krško

- Cerkev sv. Janeza Evangelista, župnijska cerkev
- Podružnice:
- Cerkev sv. Jožefa na Trški Gori
- Cerkev sv. Lovrenca na Gori
- Cerkev sv. Rozalije nad Krškim
- Kapela sv. Jožefa

Kapucinski samostan s cerkvijo Brezmadežnega spočetja Device Marije

Župnija Leskovec pri Krškem

- Cerkev Žalostne matere božje: župnijska cerkev
- Podružnice:
- Cerkev sv. Ane v Leskovcu pri Krškem
 - Cerkev sv. Janeza Krstnika na Drnovem

- Cerkev sv. Pavla na Gorici
- Cerkev sv. Miklavža Velikem Podlogu
- Cerkev sv. Martina v Veliki vasi
- Cerkev sv. Valentina na Straži
- Cerkev sv. Lucije na Senušah
- Cerkev sv. Urha na Vihrah
- Cerkev sv. Štefana v Nemški vasi

Župnija Sveti Križ Podbočje

- Cerkev sv. Križa, župnijska cerkev
- Podružnice:
- Cerkev sv. Petra in Pavla v Velikem Mraševem
 - Cerkev sv. Katarine na Frlugi
 - Cerkev sv. Miklavža na Gradcu
 - Kapela Lurške Matere Božje v Malem Mraševem

Župnija Raka

- Cerkev sv. Lovrenca Raka: župnijska cerkev

Podružnice:

- Cerkev sv. Lenarta v Gornjem Ravnem
- Cerkev sv. Petra v Koritnici
- Cerkev sv. Neže na Vrhu
- Cerkev sv. Marjete v Podulcah

Župnija Sveti Duh Veliki Trn

- Cerkev sv. Duha: župnijska cerkev

Podružnice:

- Cerkev sv. Andreja v Dalcah
- Cerkev sv. Primoža in Felicijana v Gornji Lepi vasi
- Cerkev sv. Vida v Ravneh

Hiša molitve

Če vstopamo v cerkev v času bogoslužja, ga ne smemo motiti. Če nam dovoljuje čas, se mu pridružimo. Drugače pa veljajo osnovna pravila obnašanja v svetiščih.

Kazalo

Vodniku na pot

Celjska škofija

Župnija Brestanica

Bazilika Lurške Marije, Brestanica, župnijska cerkev

Cerkev sv. Petra, Brestanica

Romanska in gotska kapela

Trapisti

Župnija Koprivnica

Cerkev sv. Marije Vnebovzete, župnijska cerkev

Lurška kapela, Koprivnica

Župnija Krško - Videm ob Savi

Cerkev sv. Ruperta, župnijska cerkev

Cerkev sv. Matere Božje, Dolenja vas

Župnija Senovo

Cerkev Kristusa iz groba vstalega, župnijska cerkev

Župnija Zdole

Cerkev sv. Jurija, župnijska cerkev

Novomeška škofija

Župnija Krško

Cerkev sv. Janeza Evangelista, župnijska cerkev

Cerkev sv. Jožefa na Trški gori

Cerkev sv. Lovrenca na Gori

Cerkev sv. Rozalije, Krško

Dvorana

Galerija

Samostanska cerkev

Župnija Leskovec pri Krškem

Cerkev Žalostne Matere božje, župnijska cerkev

Cerkev sv. Ane, Leskovec

Cerkev sv. Štefana, Nemška vas

Župnija Sv. Križ, Podbočje

Cerkev sv. Križa, župnijska cerkev

Župnija Raka

Cerkev sv. Lovrenca, župnijska cerkev

Župnija sv. Duh, Veliki Trn

Cerkev sv. Duha, župnijska cerkev

Seznam cerkva in kapel v obeh škofijah in vseh župnijah, ki jih zajema občina Krško

Hiša molitve

Cerkve v občini Krško

Uredniški odbor

Besedilo

Fotografija in oblikovanje

Ilustracija

Tisk

Izdajatelj

Naklada

Alfonz Grojzdek, Jože Špes, Franc Novak, Alenka Černelič Krošelj, Milan Brecl, Irena Mesinger

Drago Medved

Marinšek & Marinšek, Velenje

Aleksander Jankovič Potočnik

Eurograf, Velenje 2008

Občina Krško, BooM d.o.o. Krško

5000 izvodov

Krško

I FEEL
SLOVENIA

Turistične informacije **Turistična agencija Boom** | Hočevarjev trg 3, 8270 Krško

telefon (07) 49 21 674, 041 684 320 | e-pošta boom@siol.net

www.posavje-turizem.com | www.boom.si

